

INTERNATIONAL LEARNING TEACHING AND EDUCATIONAL RESEARCH CONGRESS

Uluslararası Öğrenme, Öğretim ve Eğitim Araştırmaları Kongresi

6-8 September 2018, Amasya - TURKEY

ILTER^{CONGRESS}

www.iltercongress.org

Editör: Dr. Öğr. Üy. Ümit ÇELEN

Editör Yardımcıları: Doç. Dr. İlker KÖSTERELİOĞLU

Doç. Dr. Meltem AKIN KÖSTERELİOĞLU

Dr. Öğr. Üy. Alpay AKSİN

Arş. Gör. Fatma İNCEMAN KARA

Arş. Gör. Sare TERZİ İLHAN

Arş. Gör. Tuğçe MAYAN

**INTERNATIONAL LEARNING TEACHING AND
EDUCATIONAL RESEARCH CONGRESS (ILTER-2018)**
6-8 September 2018 - Amasya, TURKEY

PROCEEDINGS BOOK

ISBN:978-605-4598-42-7

This congress is supported by Amasya University Scientific Research Projects Department
within the scope of SEB/BAP 18/061 project.
Amasya – 2018

A Publication of Kırıs Balkanlar Avrasya Türk Edebiyatları Kurumu

Konur Sokak 36/13, Kızılay-Ankara
Tel: 0312. 425 39 20
eposta: kibatek@gmail.com
www.kibatek.com.tr

*All rights reserved. The ideas published in the book belong to the authors
* Proceeding Book published in the e-book cannot be used without quoting.

Congress Address: Amasya University, Education Faculty, 05100 Amasya / TÜRKİYE
Congress Phone Number: +90 358 211 50 05
Congress Web: <http://www.iltercongress.org>
Congress E-mail: iltercongress@gmail.com

ISBN: 978-605-4598-42-7
Printing Date: 20.12.2018
Publisher: Başkent Klişe ve Matbaacılık, Ankara
Printing House Address: Bayındır sokak, 30/E Kızılay-Ankara

International Learning Teaching and Educational Research Congress (ILTER 2018),
September 06-08, 2018, Amasya, Turkey

HONORARY COMMITTEE

Dr. Osman VAROL	Amasya Governor
Prof. Dr. Metin ORBAY	Amasya University Rector
Prof. Dr. Halil İbrahim ZEYBEK	Gümüşhane University Rector
Prof. Dr. İsmail KOCAYUSUFOĞLU	International Balkan University Rector
Prof. Dr. Mehmet DEMİRTAŞ	Bitlis Eren University Vice Rector
Prof. Dr. Mustafa KANDEMİR	Dean of Amasya University Faculty of Education

ADVISORY COMMITTEE

Prof. Dr. Asuman Seda SARACALOĞLU	Adnan Menderes University
Prof. Dr. Ayşe Canan ÇETİNKANAT	Lefke Avrupa University
Prof. Dr. Bahri ATA	Gazi University
Prof. Dr. Durmuş KILIÇ	Atatürk University
Prof. Dr. Ekber TOMUL	Mehmet Akif Ersoy University
Prof. Dr. Hasan ŞİMŞEK	Kültür University
Prof. Dr. Kemal POLAT	Amasya University
Prof. Dr. Kıymet SELVİ	Anadolu University
Prof. Dr. Mehmet CANBULAT	Akdeniz University
Prof. Dr. Mehmet KARA	Amasya University
Prof. Dr. Mehtap ÇAKAN	Gazi University
Prof. Dr. Mustafa ÖZKAN	Uludağ University
Prof. Dr. Mustafa ŞANAL	Giresun University
Prof. Dr. Nevide AKPINAR DELLAL	Muğla Sıtkı Koçman University
Prof. Dr. Nuray SENEMOĞLU	Hacettepe University
Prof. Dr. Orhan KARAMUSTAFAOĞLU	Amasya University
Prof. Dr. Raşit ÖZEN	Abant İzzet Baysal University
Prof. Dr. Sadegül AKBABA ALTUN	Başkent University
Prof. Dr. Salih Paşa MEMİŞOĞLU	Abant İzzet Baysal University
Prof. Dr. Salih ZEKİ GENÇ	Çanakkale 18 Mart University
Prof. Dr. Sevilay KARAMUSTAFAOĞLU	Amasya University
Prof. Dr. Süleyman ÇELENK	Girne Amerikan University
Prof. Dr. Şenay SEZGİN NARTGÜN	Abant İzzet Baysal University
Prof. Dr. Şevket KANDEMİR	Amasya University
Prof. Dr. Şuayip ÖZDEMİR	Amasya University
Prof. Dr. Telhat ÖZDOĞAN	Amasya University
Prof. Dr. Türkan ARGON	Abant İzzet Baysal University
Prof. Dr. Yavuz BAYRAM	Ondokuz Mayıs University
Prof. Dr. Yusuf CERİT	Abant İzzet Baysal University
Prof. Dr. Yücel GELİŞLİ	Gazi University
Prof. Dr. Zekeriya NARTGÜN	Abant İzzet Baysal University
Prof. Dr. Zuhale ÇUBUKÇU	Eskişehir Osmangazi University

ORGANIZING COMMITTEE OF CONGRESS

Doç. Dr. İlker KÖSTERELİOĞLU	Amasya University / Organisation Committee Chair
Doç. Dr. Meltem AKIN KÖSTERELİOĞLU	Amasya University
Dr. Alpay AKSİN	Amasya University
Dr. Ümit ÇELEN	Amasya University
Dr. Faruk AYLAR	Amasya University
Timur YILMAZ	Amasya University
Ali DURAN	Amasya National Education Directorate

CONGRESS SECRETARIAT

Arş. Gör. Sare TERZİ İLHAN	Amasya University
Arş. Gör. Fatma İNCEMAN KARA	Amasya University
Arş. Gör. Dr. Mehmet Ali BAHAR	Amasya University
Arş. Gör. Tuğçe MAYAN	Amasya University

DESIGN AND TYPOGRAPHY

Dr. Mesut TÜRK - Amasya University

International Learning Teaching and Educational Research Congress (ILTER-2018)
September 06-08, 2018, Amasya, Turkey

CONGRESS SCIENTIFIC COMMITTEE

Dr. Abdulkerim ŞEN	Amasya University - Turkey
Dr. Abdullah Nuri DİCLE	Amasya University - Turkey
Dr. Adil ÇORUK	Çanakkale 18 Mart University - Turkey
Dr. Ahmet YIKMIŞ	Amasya University - Turkey
Dr. Aleksandra RİSTOVSKA	Uluslararası Balkan University - Macedonia
Dr. Aleksandra P. KUJUNDŽISKI	Uluslararası Balkan University – Macedonia
Dr. Ali ARSLAN	Bülent Ecevit University - Turkey
Dr. Arzu TAŞDELEN KARÇKAY	Akdeniz University - Turkey
Dr. Asım ÇOBAN	Amasya University - Turkey
Dr. Aslıhan KUYUMCU VARDAR	Düzce University - Turkey
Dr. Aslıhan SEZGİN	Amasya University - Turkey
Dr. Aycan ÇİÇEK SAĞLAM	Muğla Sıtkı Koçman University - Turkey
Dr. Ayfer Su BERGİL	Amasya University - Turkey
Dr. Aygül KISSAL	Tokat Gaziosmanpaşa University - Turkey
Dr. Ayhan URAL	Gazi University - Turkey
Dr. Aykut Emre BOZDOĞA	Tokat Gaziosmanpaşa University - Turkey
Dr. Aynur B.BOSTANCI	Uşak University - Turkey
Dr. Ayten DÜZKANTAR	Anadolu University - Turkey
Dr. Ayşe Canan ÇETİNKANAT	Lefke Avrupa University - Cyprus
Dr. Ayşe ÖZTÜRK SAMUR	Adnan Menderes University - Turkey
Dr. Bayram BIÇAK	Akdeniz University - Turkey
Dr. Bejtula DEMİRİ	Uluslararası Balkan University - Macedonia
Dr. Betül BAL GEZEGİN	Amasya University - Turkey
Dr. Burcu KARAŞAR	Amasya University - Turkey
Dr. Cengiz YILDIRIM	Amasya University - Turkey
Dr. Cevat EKER	Bülent Ecevit University - Turkey
Dr. D. Gizem ERTOPRAK	Amasya University - Turkey
Dr. Davut ELMACI	Amasya University - Turkey
Dr. Davut HOTAMAN	Yıldız Teknik University - Turkey
Dr. Dzemil BEKTOVİÇ	Uluslararası Balkan University - Macedonia
Dr. Duygu DERELİ KILIÇ	Amasya University - Turkey
Dr. Ebru OĞUZ	Mimar Sinan University - Turkey
Dr. Emanuel SOARE	University of Pitesti - Romania
Dr. Emel ARSLAN	Necmettin Erbakan University - Turkey
Dr. Emilija STOİMENOVA CANEVSKA	Uluslararası Balkan University - Macedonia
Dr. Emre ÜNLÜ	Bülent Ecevit University - Turkey
Dr. Ergin JABLE	Priştine University - Kosovo
Dr. Erkan ÇER	Amasya University- Turkey
Dr. Eser ÜLTAY	Giresun University - Turkey
Dr. Esra ANGIN	Adnan Menderes University - Turkey
Dr. Esra TÖRE	İstanbul Sabahattin Zaim University - Turkey
Dr. Fatih SALTAN	Amasya University - Turkey
Dr. Ferman KONUKMAN	Qatar University - Qatar
Dr. Filiz ZAYİMOĞLU ÖZTÜRK	Ordu University - Turkey
Dr. Gökhan ÖZSOY	Ordu University - Turkey
Dr. Gökhan ÖZTÜRK	Tokat Gaziosmanpaşa University - Turkey
Dr. Gönül Türkan DEMİR	Amasya University - Turkey
Dr. Gözde İNAL KIZILTEPE	Adnan Menderes University - Turkey
Dr. Gülbin ZEREN NALİNCİ	Amasya University - Turkey
Dr. Gülsara MAKMUTOVA	Muhtar Auezov University - Kazakhstan
Dr. Hasan BALTACI	Amasya University - Turkey
Dr. Halil APAYDIN	Amasya University - Turkey
Dr. Halil İbrahim KORKMAZ	Amasya University - Turkey
Dr. Hale YETİM	Amasya University - Turkey
Dr. Harun ÇELİK	Kırıkkale University - Turkey
Dr. Hüseyin ÇALIŞKAN	Sakarya University - Turkey
Dr. Inmaculada Martínez GARCÍA	Universidad de Sevilla - Spain
Dr. İgballe MİFTARİ	Uluslararası Balkan University - Macedonia
Dr. İlker CIRIK	Mimar Sinan University - Turkey
Dr. İlknur YAZICILAR ÖZÇELİK	Amasya University - Turkey
Dr. İsa ELİRİ	Kırıkkale University - Turkey
Dr. İzzet GÖRGEN	Muğla Sıtkı Koçman University - Turkey
Dr. Jazlin EBENEZER	Wayne State University - USA
Dr. Kalipa Atemova TURSUNOVNA	Türk Kazak Ahmet Yesevi University - Kazakhstan
Dr. Kamil Arif KIRKIÇ	İstanbul Sabahattin Zaim University - Turkey
Dr. Kadim ÖZTÜRK	Amasya University - Turkey

Dr. Kaya YILDIZ	Abant İzzet Baysal University - Turkey
Dr. Ke LIN	Beijing Normal University - China
Dr. Kemal BAYTEMİR	Amasya University - Turkey
Dr. Keziban ORBAY	Amasya University - Turkey
Dr. Kire ŞARLAMANOVA	Uluslararası Balkan University - Macedonia
Dr. Luciana Fernandes Hamond	Santa Catarina State University - Brasil
Dr. Luljeta SADİKU	Uluslararası Balkan University - Macedonia
Dr. Mai Abu Moghli	University of London - England
Dr. Mehmet Ali BAHAR	Amasya University - Turkey
Dr. Mehmet ÖZKARTAL	Isparta University - Turkey
Dr. Melike BAŞ	Amasya University - Turkey
Dr. Melike FAİZ	Kastamonu University - Turkey
Dr. Menşure ALKIŞ KÜÇÜKAYDIN	Necmettin Erbakan University - Turkey
Dr. Mesude ULUŞEN	Amasya University - Turkey
Dr. Mesut TÜRK	Amasya University - Turkey
Dr. Metin EKER	Ondokuz Mayıs University - Turkey
Dr. Mehmet SAĞ	Akdeniz University - Turkey
Dr. Mona VINTILĂ	Universitatea de Vest Timisoara - Romania
Dr. Mukaddes ÖRS	Amasya University - Turkey
Dr. Murat İNCE	Bülent Ecevit University - Turkey
Dr. Murat KURT	Amasya University - Turkey
Dr. Mustafa YILDIZ	Amasya University - Turkey
Dr. Müge ULUMAN	Marmara University - Turkey
Dr. Nilgün TOSUN	Trakya University - Turkey
Dr. Nuray K. FİDAN	Afyon Kocatepe University
Dr. Okan BİLGİN	Bülent Ecevit University - Turkey
Dr. Oktay ESER	Royal Melbourne Institute of Technology University - Australia
Dr. Orhan KARAMUSTAFAOĞLU	Amasya University - Turkey
Dr. Osmanokun İBRAHİMOV	Kırğız Edebiyat University - Kirghizistan
Dr. Osman EMİN	Uluslararası Balkan University - Macedonia
Dr. Önder İDİL	Amasya University - Turkey
Dr. Özge ERDOĞAN	Karadeniz Teknik University - Turkey
Dr. Özlem ÖZTÜRK	Tokat Gaziosmanpaşa University - Turkey
Dr. Resul ÇEKİN	Amasya University - Turkey
Dr. Recep Orhan ÖZEL	Amasya University - Turkey
Dr. Rumiye ARSLAN	Amasya University - Turkey
Dr. Sabahattin DENİZ	Muğla Sıtkı Kocaman University - Turkey
Dr. Sakine Gülfem ÇAKIR	Akdeniz University - Turkey
Dr. Salih DEĞİRMENCİ	Amasya University - Turkey
Dr. Sedat GÜMÜŞ	Necmettin Erbakan University - Turkey
Dr. Sefa BULUT	İbn Haldun University - Turkey
Dr. Seher ÇETİNKAYA	Ordu University - Turkey
Dr. Serpil PEKDOĞAN	Hitit University - Turkey
Dr. Sevilay KARAMUSTAFAOĞLU	Amasya University - Turkey
Dr. Sevilay KİLMEN	Abant İzzet Baysal University - Turkey
Dr. Sevilay YILDIZ	Abant İzzet Baysal University - Turkey
Dr. Süleyman ÇELENK	Girne Amerikan University - Cyprus
Dr. Süleyman YAMAN	Ondokuz Mayıs University - Turkey
Dr. Şafak ULUÇINAR SAĞIR	Amasya University - Turkey
Dr. Şenay YAPICI	Amasya University - Turkey
Dr. Şener BİLALLİ	Uluslararası Balkan University - Macedonia
Dr. Şener ŞENTÜRK	Ondokuz Mayıs University - Turkey
Dr. Şikar GASIMOV	Azerbaijan Technical University - Azerbaijan
Dr. Taalaybek ABDİEV	Manas University - Kirghizistan
Dr. Taşpolot SADIKOV	Bişkek Sosyal Bilimler University - Kirghizistan
Dr. Tolga ERDOĞAN	Karadeniz Teknik University - Turkey
Dr. Tugay TUTKUN	Çanakkale 18 Mart University - Turkey
Dr. Tuncay AKÇADAĞ	Fatih Sultan Mehmet Vakıf University - Turkey
Dr. Turgut İLERİ	Amasya University - Turkey
Dr. Tünzale YUSİFOVA	Azerbaijan Devlet Pedagoji University - Azerbaijan
Dr. Türker SEZER	Abant İzzet Baysal University - Turkey
Dr. Uğur SARI	Kırıkkale University - Turkey
Dr. Uluhan ÖZALAN	Helsinki University - Finland
Dr. Ümüt KULTAEVA	Yusuf Balasagun Kırğız Devlet University - Kirghizistan
Dr. Veli ALİYEV	Azerbaijan Devlet Pedagoji University - Azerbaijan
Dr. Zuhal KILINÇ	Batman University - Turkey

International Learning Teaching and Educational Research Congress (ILTER 2018),
September 06-08, 2018, Amasya, Turkey

ÖNSÖZ

Değerli meslektaşlarım,

Türkiye - Amasya şehrinde düzenlenen Uluslararası Öğrenme, Öğretim ve Eğitim Araştırmaları Kongresi'ne (ILTER 2018) ilginizden dolayı teşekkür ederiz. Bu kongrenin eğitim bilimleri alanına değerli katkılar yaptığına inanıyoruz. Kongremizin önemli bir amacı eğitim bilimleri alanında bilimsel çalışmalar yürüten akademisyenler ile uygulayıcılar olan öğretmenleri bir araya getirerek uygulayıcıların tecrübelerini paylaşacakları bir ortam hazırlamaktır. Uluslararası Öğrenme, Öğretim ve Eğitim Araştırmaları Kongresi'nde 6 farklı ülkeden 9 katılımcı, ülkemizde farklı üniversite ve kurumlarda çalışan araştırmacılar 337 Sözlü ve 8 poster sunum gerçekleştirerek bu amaca katkı sağladığı düşüncesindeyiz. Onur kurulu, bilim kurulu, düzenleme kurulu üyelerine ve bildirilerin değerlendirilme sürecinde katkı sağlayan hakemlere özel teşekkürlerimizi sunmak isteriz. Katılımcılarımıza da ayrıca teşekkür ediyoruz. Bir sonraki etkinliğimizde tekrar buluşmak dileğiyle.

Doç. Dr. İlker KÖSTERELİOĞLU
Kongre Düzenleme Kurulu Başkanı

PREFACE

Dear colleagues,

We would like to thank you for your interest in International Learning Teaching and Educational Research Congress (ILTER 2018), which took place in Amasya, Turkey. We believe that the Congress has made valuable contributions to the field of educational sciences. One of the significant purposes of the Congress was to bring together academics who conduct scientific studies in the field of educational sciences and the main educational practitioners, namely teachers, and give them a platform to share their experiences. We think that 337 oral and 8 poster presentations, made in the Congress by nine participants from six foreign countries and those working at different universities and institutions in Turkey, contributed to the realization of that purpose. We want to record our special thanks to the honorary committee, scientific board, organizing committee members and reviewers who contributed to the evaluation of papers. We are also grateful to all participants and expect to welcome you all again to our next event.

Doç. Dr. İlker KÖSTERELİOĞLU
Chair of the organizing committee

International Learning Teaching and Educational Research Congress (ILTER 2018),
September 06-08, 2018, Amasya, Turkey

PROCEEDINGS

ilter congress			OTURUM BAŞKANI			
			Prof. Dr. Arif SARIÇOBAN Selçuk University			
			BİLDİRİ NO	BİLDİRİ ADI	BİLDİRİ ADI	YAZARLAR / SUNAN
07 Eylül 18	09:00 / 10:30	C BLOK 110 NOLU SINIF	14		How to Manage Foreign Language Classes?	Dr. Dilek ÇAKICI Ondokuz Mayıs University
			337	İngilizce Derslerinde Çatışma ve Grup Çalışmaları Üzerine Bir Durum İncelemesi	A Case Study of Group Works and Conflict in EFL classrooms	Dr. Züleyha ÜNLÜ Tokat Gaziosmanpaşa University
			36		Levels of Pedagogical Knowledge of Teacher Trainers in EFL	Prof. Dr. Arif SARIÇOBAN Selçuk University Assoc. Prof. Dr. Özkan KIRMIZI Karabük University
			92		Learning To Care in Health and Environmental Education	Prof. Dr. Noureddine DJEBLİ Mostaganem University, Algeria
			327	Edimibilime Semio-etnografik Yaklaşım: Pragmalinguistik ve Sosyopragmatikten Sempragmatik ve Sosempragmatik'e	A Semio-ethnographic Approach to Pragmatics: From Pragmalinguistics and Sociopragmatics to Sempragmatics and Sosempragmatics	Dr. Adnan YILMAZ Sinop University
			35		Raising English as a Foreign Language Students' Intercultural Communicative Competence Awareness	Prof. Dr. Arif SARIÇOBAN Selçuk University Assoc. Prof. Dr. Özkan KIRMIZI Karabük University

ilter congress			OTURUM BAŞKANI			
			Prof. Dr. Gülşah BAŞOL Tokat Gaziosmanpasa University			
			BİLDİRİ NO	BİLDİRİ ADI	BİLDİRİ ADI	YAZARLAR / SUNAN
07 Eylül 18	09:00 / 10:30	C BLOK 205 NOLU SINIF	252	8. Sınıf Öğrencilerinin Temel Eğitimden Ortaöğretime Geçiş (TEOG) Sınavına Yönelik Görüşlerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi	An Investigation of the Opinions of the 8th Grade Students toward the Transition from Basic Education to Secondary Education (TEOG) Exam in Terms of Some Variables	Tülin HÜNDÜR Kafkas University Dr. Emine Hatun DİKEN Kafkas University
			194	Okul Yöneticilerinin Öğretim Liderliği Davranışları	Instructional Leadership Behaviors of School Administrators	Vahap ÖZGÜN Graduate Student, Çanakkale Onsekiz Mart U. Dr. Mustafa Aydın BAŞAR Çanakkale Onsekiz Mart U.
			433	Genel Sosyal Medya Kullanım Düzeyi Ölçeği: Geçerlik ve Güvenirlilik Çalışması	General Social Media Use Scale: Validity and Reliability Study	Prof. Dr. Gülşah BAŞOL Tuğba KOCADAĞ ÜNVER
			299	Evlilik Uyumunun Yordayıcılarından Ahlaki Olgunluk ve Değerler	Values And Moral Maturity As Predictors Of Marital Adjustment	Prof. Dr. Gülşah BAŞOL Tokat Gaziosmanpasa University Hasan NALBANT Private Psychological Counselor Dr. Ayten EREN ARTAN Abant İzzet Baysal University
			329	Ergenlerin Sorumluluk ve Dürüstlük Değerlerinin Ahlaki Gelişim Düzeylerine göre İncelenmesi	Investigation of the Values of Responsibility and Honesty according to Moral Development Levels of Adolescents	Assoc. Prof. Dr. Gülşah BAŞOL Tokat Gaziosmanpasa University Yasin TOPRAK Hafik Atatürk Middle School, Sivas
			344		Determining Students' Educational Philosophy in Studying Them in Pedagogical Terms	Assoc. Prof. Dr. Gulshan NOVRUZOVA Azerbaijan State Pedagogical University

Genel Sosyal Medya Kullanım Düzeyi Ölçeği: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması

Prof. Dr. Gülşah BAŞOL

Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi
gulsah.basol@gop.edu.tr

Arş. Gör. Tuğba KOCADAĞ ÜNVER

Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi
tugbakocadag@gop.edu.tr

Özet

Mevcut çalışmanın amacı Sosyal Medya Kullanım Düzeyi Ölçeğini (SMKDÖ; Jenkins-Guarnieri, Wright, & Johnson, 2013) Facebook'u ifade eden maddeleri genel olarak sosyal medyayı ifade edecek şekilde düzenleyerek Türkçe'ye uyarlamaktır. Akın, Özbay ve Baykut tarafından 2015 yılında gerçekleştirilen uyarlama çalışmasında ölçeğin Facebook kullanımını ifade eden orijinaline sadık kalınarak ölçek uyarlanmıştır. Mevcut çalışmada maddeleri sadece Facebook kullanımını değil genel olarak sosyal medyayı ifade edecek şekilde düzenleyerek ölçeğin bu haliyle genel olarak sosyal medya kullanımını ölçüp ölçmediğini ortaya koymak hedeflenmiştir. Orijinal ölçekte sosyal bütünleşme ve duygusal bağlantı (ilk altı madde) ve sosyal rutinlerle bütünleşme (son dört madde) olmak üzere iki alt boyut vardır. Ölçeğin daha önce uyarlandığı halindeki Facebook ifadesi Sosyal Medya olarak düzenlenerek elde edilen form orijinaline anlam bakımından uygunluğu konusunda uzman görüşüne sunulmuştur. Daha sonra düzenlenen ölçek formu online olarak Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesinde uygulamaya gidilmiştir. Toplam 490 lisans öğrencisinden elde edilen veri ikiye bölünmüş, 237 katılımcıya ait veriye Açıklayıcı Faktör Analizi ve 233 katılımcıya ait veriye ise Onaylayıcı Faktör Analizi yapılmıştır. AFA sonuçları örneklem büyüklüğünün yeterli sayıda olduğunu, verinin faktör çıkarmak için uygun olduğunu ortaya koymuştur. Temel Bileşenler Faktör Analizi sonuçları ortak varyans değerlerinin tüm maddeler için .40 bulunarak kritik değerin üstünde olduğunu, 10 maddenin iki alt boyut altında verideki varyansın % 56'sını açıkladığını ortaya koymuştur. Madde yüklerinin, sosyal bütünleşme ve duygusal bağlantı boyutu altında yer alan maddeler için .66 ile .80 arasında olduğu, sosyal rutinlerle bütünleşme altboyutu içinse .67 ile .78 arasında olduğu görülmüştür. Doğrulamalı Faktör Analizi sonuçları iki alt boyutlu yapıyı desteklemiştir. Ölçeğin içtutarlılığı Cronbach Alpha katsayısı ile hesaplanarak incelenmiş, tamamı için .85, alt boyutlar içinse sırasıyla .85 ve .77 olarak yeterli düzeyde olduğu görülmüştür. Ölçek maddelerinin madde-test korelasyonlarının .60 ve .83 arasında değiştiği görülmüştür. Bu sonuç maddelerin ölçeğin tamamıyla aynı doğrultuda ölçüm yaptığı şeklinde yorumlanabilir. Ayrıca ölçeğin iki hafta aralıklarla uygulanması sonucunda toplam puanlar ve alt boyutlar arası korelasyonlar .90'ın üzerinde bulunmuştur. Bu sonuçlar alt boyutların ölçeğin tamamı ile uyum içinde olduğu; yani benzer bir yapıyı ölçtüklerine işaret etmektedir. İki alt boyut arasındaki tespit edilen .50 korelasyon katsayısı, iki alt boyutun olması gerektiği gibi farklı yapıları ölçtüğünü ortaya koymaktadır. Ölçeğin benzer ölçekler dayanaklı geçerliğini sınamak üzere Sosyal Medya Kullanımlar ve Doyumlar Ölçeği (Akçay, 2011) kullanılmıştır. Sonuçlar, Genel Sosyal Medya Kullanım Düzeyi Ölçeğinin Türk öğrencilerinin sosyal medya kullanım düzeylerini ölçmede kullanılabilecek geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğunu ortaya koyar niteliktedir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal medya, Genel sosyal medya kullanımı, Geçerlik, Güvenirlik, Ölçek uyarlama

General Social Media Use Scale: Validity and Reliability Study

Prof. Dr. Gülşah BAŞOL

Tokat Gaziosmanpaşa University
gulsah.basol@gop.edu.tr

Res. Asst. Tuğba KOCADAĞ ÜNVER

Tokat Gaziosmanpaşa University
tugbakocadag@gop.edu.tr

Abstract

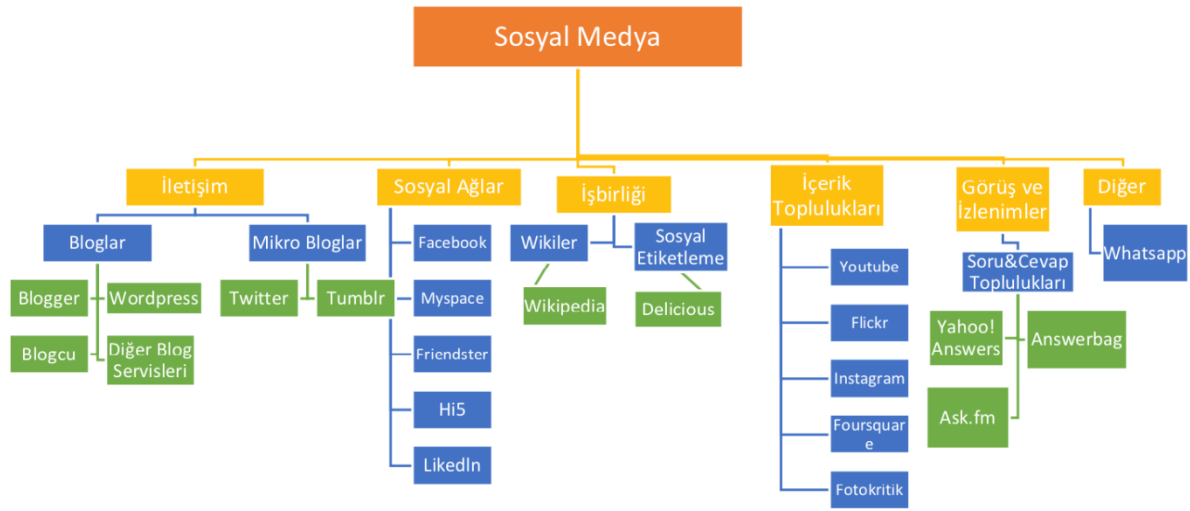
The purpose of the current study is to adapt Social Media Use Scale (SMUS) into Turkish (Jenkins-Guarnieri, Wright, & Johnson, 2013) by using the term social media rather than Facebook in the items. Previously, the scale was adapted to Turkish by Akın, Özbay and Baykut in 2015 in total compliance with its original form. After obtaining permission, we replaced Facebook term as social media and readapted the scale. Therefore, we purpose to validate the scale in order to see its use to measure social media use in general rather than Facebook use. The original scale has two sub-dimensions: social integration and emotional connection (first six items) and integration with social rituals (last four items). Facebook version of the scale was changed as reflecting "social media use" in general and the new form was presented to expert opinion in terms of its compliance with the original items. Later, the adapted scale was applied online at Tokat Gaziosmanpaşa University. The data, obtained from 490 undergraduates were checked against duplicate observations. After cleaning, the remaining data from 467 students randomly divided into two halves. The data from 237 participants were used for Exploratory Factor Analysis and the data from 233 students were used for Confirmatory Factor Analysis. The results of the Principal Components Factor Analysis indicated that the communalities were above the critical value of .40 for all items. It was found that 10 items explained 56% of the variance under two sub-dimensions, the item loadings were between .66 and .80 social integration and emotional connection sub-dimension and were between .67 and .78 for integration with social rituals sub-dimension. The result of Confirmatory Factor Analysis supported the model with two sub-dimensions. The internal consistency of the scale was examined by Cronbach Alpha coefficient and found sufficient with a value of .85 for the complete 10 items. It were .85 and .77 for social integration and emotional connection and integration with social rituals, respectively. The item total correlations were between .60 and .83, suggesting that the items are in reliance with the scale. Test-retest correlation of the scale and the subscales were over .90 which means altogether they indeed measure a similar construct. The relationship between the two sub-dimensions was .50, suggesting that two sub-dimensions differ from each other as they are supposed to be. The scale's construct validity was confirmed with its use along with Social Media Uses and Satisfaction Scale (Akçay, 2011). Overall, the results indicated that the General Social Media Use Scale was a valid and reliable scale that can be used to measure the level of social media use of Turkish university students.

Keywords: Social media, General social media use, Validity, Reliability, Scale adaptation

1. Giriş

Kullanıcıların sadece bilgi edinebildikleri, kullanıcı adı ve şifre girişi ile karşılıklı etkileşimlerle sürece dahil olmadıkları durağan internet sayfaları olarak Web 1.0 uygulamalarından; Web 2.0 uygulamalarına geçiş süreciyle kullanıcılar şifreli oturumlar açarak, istekleri doğrultusunda paylaşımlar yapabilmekte, diğer kişilerin paylaşımlarını görüp yorumlarıyla katkı getirmekte ve sanal ortamlardaki gelişmelere ilişkin geri bildirim alabilmektedir (Bat, 2012). Bu sayede kullanıcılar kendilerini sanal ortamlarda ifade edebilecekleri ortamlarla karşılaşmaları mümkün olur. Bu ortamlar aracılığıyla bireyler arasındaki etkileşimi sağlamanın en genel yolu sosyal medyadır denilebilir (Atalay, 2014). Web 2.0 teknolojisi ile bireyler tek ya da çift yönlü iletişime geçebilmekte, fotoğraf, video, metin gibi farklı paylaşımları sosyal medya aracılığıyla yapabilmektedir (Atalay, 2014) ki bu sayede benzer duygulara sahip bireylerle yine sosyal medya aracılığıyla etkileşimde bulunabilirler (Pretti, 2009). Koçak'a (2012) göre sosyal medya, kullanıcılarının paylaştıkları verileri toplayarak diğer bireylere ulaştıran kanallardır.

Sosyal medyanın geçmişi, W. Christensen ve R. Suess isimli iki teknoloji hayranının 1978 yılında, BBS isimli bir yazılım yardımı ile arkadaşları arasındaki iletişimi devamlı kılmaya dönük attıkları adıma dayanır. İlerleyen süreçte MIRC ve ICQ isimli arkadaşlık sitelerinin kullanımı yaygınlaşmıştır (Boran, 2015). Okul arkadaşlarını bulmayı hedefleyen ClassMates (classmates.com) sitesi de sosyal medyada ilkler arasında sayılmaktadır (Ucun, 2012). Akabinde yeni kurulan sosyal medya sitelerinin sayıları hızla artmış ve pek çok üyeler bu sosyal medya sitelerine kaydolmuştur; günümüzde de her gün yeni sosyal medya ağları oluşturulmakta ve kendi tarzına hitap eden kullanıcılarla sayıları artmaktadır (İşlek, 2012). Şekil 1'de Aksak (2017) tarafından oluşturulan şekilde sosyal medya çeşitleri gösterilmiştir.

Şekil 1. Sosyal Medya Çeşitleri (Aksak, 2017)

Şekil 1 incelendiğinde sosyal medya için iletişim, sosyal ağlar, işbirliği, içerik toplulukları, görüş ve izlenimler ve diğer kategorileri altında sosyal medya çeşitlerinden bazılarının sıralandığı görülmektedir. Kendine has özellikleri mevcut olan sosyal medyalar, bu özellikleri ile kullanıcıları kendilerine çekerler ki tamamında ortak olan en önemli özellik, kullanıcılar tarafından iletişim süreçlerini sağlayan arkadaşlık profillerinin olmasıdır. Bu sayede kullanıcılar kendilerine ait benzersiz kişisel sayfalar tasarlayabilirler (Sunden, 2003). Sosyal medyalar katılım (Atadil, 2011), açıklık (Aslan, 2011), topluluk (Aslan, 2011) ve bağlantısallık (Vural ve Bat, 2010) özelliklerinin yanında Ulucan'a (2016) göre interaktif konuşma, erişilebilirlik, programlanabilirlik, ölçeklenebilirlik ve dinamiklik gibi birbirinden farklı özellikler de taşımaktadır. Dolayısıyla özellikleri bakımından bireyleri kullanmaya iten nedenler göz önünde bulundurulduğunda, sosyal medyanın kullanım düzeylerinin ölçülebilmesi için geçerli ve güvenilir ölçme araçlarının hazırlanması da önem arz etmektedir.

Alanyazında geliştirilmiş ya da uyarlanmış sosyal medya ölçekleri incelendiğinde; Sosyal Medya Kullanıcıları İçin Sosyal Kaygı Ölçeği (Alkış, Kadirhan ve Şat, 2017), Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği (Şahin ve Yağcı, 2017), Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği (Tutgun-Ünal, 2015), Sosyal Medya Kullanım Amaçları Ölçeği (Şişman-Eren, 2014), Öğrencilerin Sosyal Medya Tutum Ölçeği (Otrar Ve Arın, 2013; Otrar ve Arın, 2015), Sosyal Medya Bozukluğu Ölçeği (Savcı, Ercengiz ve Aysan, 2018), Sosyal Medya Kullanım Ölçeği (Akın, Özbay ve Baykut, 2015), Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği (Tutgun-Ünal ve Deniz, 2015), Sosyal Medya Kullanım Bozukluğu Ölçeği (Sarıçam ve Adam Karduz, 2018), Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Medya Kullanım Alışkanlıkları Motivasyon Ölçeği (İçirgin, 2018), Sosyal Medya Öğretmen-Öğrenci Etkileşimi Ölçeği (Korucu ve Usta, 2017) ve Ak-Tek Sağlıkta Sosyal Medya Kullanımı Ölçeği (Tekayak, 2017) gibi çalışmaların yapıldığı ve ölçme araçlarının geliştirildiği/uyarlandığı görülmüştür. Alanyazındaki araştırmalar incelendiğinde doğrudan sosyal medya kullanım düzeyinin ölçüldüğü geçerli ve güvenilir ölçme araçlarının sayısının yok denecek kadar az olduğu görülmektedir ve bu araştırmada da alanyazına geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı kazandırmaktır.

Mevcut çalışmada var olan Facebook kullanımını ölçen bir ölçeğin maddeleri, sadece Facebook kullanımını değil genel olarak sosyal medyayı ifade edecek şekilde düzenlenerek ölçeğin bu haliyle genel olarak sosyal medya kullanımını ölçüp ölçmediğini ortaya koymak hedeflenmiştir. Bu amaçla düzenlenen ölçeğin geçerlik ve güvenilirliği üniversite öğrencileri örneklemini üzerinde sınanmıştır.

2. Yöntem

Araştırma Modeli

Jenkins-Guarnieri, Wright ve Johnson (2013) tarafından geliştirilen on maddelik ölçek formu daha önceki uygulamada kullanılan Türkçe formu da göz önünde bulundurularak tekrar Türkçeye çevrilmiştir. Mevcut versiyonda orijinal ölçeği geliştiren ekibin onayı doğrultusunda Facebook yerine sosyal medya ifadesi kullanılmıştır. Ölçeğin daha önce uyarlandığı halindeki Facebook ifadesi Sosyal Medya olarak düzenlenerek elde edilen form orijinaline anlam bakımından uygunluğu konusunda her iki dilde de akıcı olan iki uzmanın görüşüne sunulmuştur. Alınan dönütler doğrultusunda gerekli düzenlemeler yapılarak ölçek formu uygulamaya hazır hale getirilmiştir. Maddeler içerik bakımından incelendiğinde orijinal ölçekte sosyal bütünleşme ve duygusal bağlantı (ilk altı madde) ve sosyal rutinlerle bütünleşme (Madde 7, 8, 9, ve 10) olmak üzere iki alt boyut olduğu görülmektedir. Ölçeğin orijinalinde altılı Likert Dereceleme Tamamen Katılmıyorum'dan Tamamen Katılıyorum'a kadar bir dereceleme kullanırken, mevcut uyarlama çalışmasında Kararsızım ifadesi de kullanılarak kararsız katılımcıları pozitif ya da negatif yönde bir tutum seçmeye zorlamamak için beşli likert derecelemeye gidilmiştir (1-Tamamen Katılmıyorum, 2-Katılmıyorum, 3-Biraz katılıyorum, 4- Katılıyorum ve 5-Tamamen Katılıyorum). Ölçeğin nihai formu oluşturulup gerekli düzenlemeler yapıldıktan sonra ölçek çevrimiçi olarak Google Formlar'a aktarılmıştır. Aday ölçek, öğrenci Whatsapp gruplarında, Facebook ve sosyal medya üzerinden paylaşılarak katılımcıların doldurması sağlanmıştır.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni sosyal medya kullanan üniversite öğrencileridir. Ölçek maddeleri oldukça yalın ve anlaşılır ifadelerden oluşmaktadır ve katılımcı kitlenin seviyesine uygundur. Ölçeğin hedef kitlesi 18-23 yaş arası eğitim fakültesi öğrencileridir. Katılımcılarda sosyal medya hesabı olması, bilgisayarının veya akıllı telefonunun olması gibi herhangi bir koşul aranmamıştır. Kısa bir açıklama ile ölçeğin başında nasıl doldurulacağına ilişkin yönerge ile süreç açıklanmıştır. 2018-2019 Bahar yarıyılında Google Formlar uygulaması kullanılarak oluşturulan ölçek, örnekleme oluşturan 490 katılımcıya çevrimiçi ortamda (WhatsApp grupları, Facebook ve sosyal medya kaynakları yoluyla) ulaştırılmıştır. Verilerin toplanması iki haftalık bir sürede gerçekleştirilmiştir. Çevrimiçi veri toplamanın dezavantajlarından biri olarak görülen tekrarlı veri tehdidine karşı SPSS'te Identify Duplicate Cases fonksiyonu kullanılmış ve tekrarlı veriler çıkarıldıktan sonra 470 katılımcılık veri setine ulaşılmıştır.

Verilerin Toplanması/Veri Toplama Aracı

Mevcut çalışmada uyarlanan Sosyal Medya Kullanım Düzeyi Ölçeğini (SMKDÖ) Jenkins-Guarnieri, Wright, ve Johnson (2013) tarafından geliştirilmiştir. On maddelik 6-lı Likert derecelmeli (Tamamen Katılıyorum-6, Tamamen Katılmıyorum-1) ölçekle Facebook kullanımından yola çıkarak bireylerin sosyal medya kullanımı konusundaki tutumlarının ölçülmesi hedeflenmiştir. Ölçeğin 8. maddesi ters puanlanmaktadır. Orijinal çalışmada ölçeğin Açıklayıcı Faktör Analizi ve Doğrulamalı Faktör analizi yapılmış; sonuçlara göre ilk faktör (duygusal bağlantı) 6.74 özdeğer ile toplam varyansın % 51.83'ünü ve ikinci faktör (sosyal rutinlerle bütünleşme) 1.28 özdeğer ile toplam varyansın % 9.85'ini açıklamaktadır. Doğrulamalı Faktör Analizi sonuçları ölçeğin 10 maddelik iki alt boyutlu yapısını doğrulamıştır. Sosyal Medya Kullanım Düzeyi Ölçeğinin benzer ölçekler geçerliği Facebook Kullanım Sıklığı Ölçeği ile sağlanmıştır.

Ölçeğin ilk Türkçe uyarlaması Akın, Özbay ve Baykut tarafından 2015 yılında gerçekleştirilmiş ve bu uygulamada orijinal çalışmadaki gibi Facebook ifadesi kullanılmıştır. Ölçeğin yapı geçerliği Doğrulamalı Faktör Analizi ile test edilmiş ve tüm uyum indeksleri .90'ın üzerinde bulunmuştur. Buna göre ölçek sosyal medya kullanımını duygusal bağlantı ve rutinlerle birleşme alt boyutlarında ölçeğin geçerliği yüksek bir ölçme aracıdır. Ölçek maddelerinin ayırtedicilikleri madde toplam korelasyonları yoluyla incelenmiş ve bu değerlerin .31 ve .76 arasında değiştiği bulunmuştur. Ölçeğin güvenilirliği Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı ile test edilmiş ve her iki alt boyut ve ölçeğin tamamı için .70'in üstünde bulunmuştur. Veriler çevrimiçi ortamda toplanmıştır. Mevcut çalışmada ise ölçeğin Cronbach Alpha içtutarlılık katsayısı .80 olarak yeterli düzeyde olduğu tespit edilmiştir.

Mevcut çalışmada ölçeğin benzer ölçekler dayanaklı geçerliğini sınamak üzere Sosyal Medya Kullanımları ve Doyumları Ölçeği (Akçay, 2011) kullanılmıştır. Sosyal Medya Kullanımları ve Doyumları Ölçeği Akçay tarafından 2011'de sosyal medya kullanımından elde edilen doyum düzeyini ortaya koymak amacıyla geliştirilmiştir. Ölçek 27 Likert tipi (5:Tamamen Katılıyorum, 1:Tamamen Katılmıyorum) maddeden oluşmaktadır. Açıklayıcı Faktör Analizi sonuçlarına göre ölçek 27 maddeyle 4 alt boyutta (sosyal çevre edinme/sosyalleşme, eğlence boş vakit geçirme, rahatlama/streslen uzaklaşma, bilgi edinme/hayatı tanıma) toplam varyansın % 63.86'sını açıklamaktadır. Ölçeğin alt boyutları için Cronbach Alpha içtutarlılık katsayısının .74 ve .86 arasında değiştiği görülmüştür. Mevcut çalışmada ölçeğin tamamı için Cronbach Alpha içtutarlılık katsayısı .93 olarak tespit edilmiştir. Araştırma sürecinde ek olarak, katılımcılara internet kullanım imkan ve alışkanlıklarını ortaya koymak üzere kısa bir kişisel bilgi formu uygulanmıştır. Veri toplama süreci 2017-2018 öğretim yılı bahar dönemi sonunda çevrimiçi olarak öğrenci Whatsapp grupları, Facebook ve sosyal medya üzerinden gerçekleştirilmiştir.

Veri Analizi

SPSS 22. Sürüm (IBM Corp., Armonk, NY, 2013) ve Amos 21 (IBM Corp., Armonk, NY, 2012) ile analizler gerçekleştirilmiştir. Toplam 490 lisans öğrencisinden elde edilen veri tekrarlı gözlem noktaları temizlendikten sonra (n=470) Select cases Random Sample of Cases fonksiyonu kullanılarak ikiye bölünmüş, yazı tura atılarak 237 katılımcıya ait veriye Açıklayıcı Faktör Analizi ve 233 katılımcıya ait veriye ise Onaylayıcı Faktör Analizi yapılmasına karar verilmiştir. Tekrar uyarlanan ölçeğin yapı geçerliği Açıklayıcı Faktör Analizi Yöntemi ile incelenmiştir. KMO (Kaiser-Meyer-Olkin) test sonucu .81 ile örneklemin yeterli sayıda olduğu görülmüştür. Bartlett testi sonucuna göre ise ($X^2=802.1$, $p<.01$) veri seti faktör çıkarmaya uygun bulunmuştur. Temel Bileşenler Faktör Analizine göre ortak varyans değerlerinin tüm maddeler için .40 kritik değerin üstünde olduğunu, 10 maddenin iki alt boyutta verideki varyansın % 56'sını açıkladığını (%40 ilk alt boyuttaki 6 madde için ve %15.67 ikinci alt boyuttaki dört madde için olmak üzere) ortaya koymuştur. Maddelerin belirlenmesinde, faktör yükünün .40 altında olmaması, birden çok faktör altında yüklenmeme, faktör yükleri arasında en az .10 fark olması (Kalaycı,

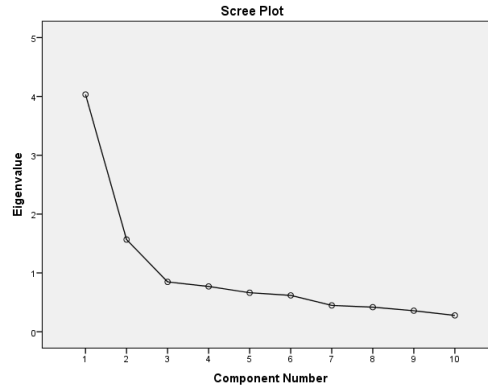
2010) ve içeriğinde en az üç madde olması kuralı (Costello ve Osborne, 2005) göz önünde bulundurulmuştur. Faktörlerin birbirinden bağımsız olacağı öngörülerek Varimax rotasyon sonucunda madde yüklerinin, sosyal bütünleşme ve duygusal bağlantı boyutu altında yer alan maddeler için .66 ile .80 arasında olduğu, sosyal rutinlerle bütünleşme altboyutu içinse .67 ile .78 arasında olduğu görülmüştür.

3. Bulgular

Cinsiyet değişkenine göre incelendiğinde katılımcıların %41.7'sinin ($n_E=196$) erkek, %58.3'ünün ($n_K=274$) kadın olduğu, yaş dağılımlarının 17-35 arasında olduğu, %20 çoğunluğunun 21, %14'ünün 22 ve %15.3'ünün 23 yaşında olduğu görülmüştür. Ne kadar süredir akıllı telefon kullandıkları sorusuna katılımcı öğrencilerin %67 çoğunluğu 7 yıldan fazla, %20'si 4-6 yıl arası, %12.6'sı 1-3 yıl arası şeklinde cevap vermişlerdir. Akıllı telefonunda internet bağlantısı olup olmadığı sorusuna katılımcıların %98'i ($n=459$) evet şeklinde cevap verdiği; kullanım kotalarının 1 GB ile sınırsız arasında değiştiği görülmüştür. Katılımcı öğrencilerin %93.6'sı ($n=440$) mobil internet bağlantısı haricinde başka bir sosyal medya kullanım paketleri olmadığını belirtmişlerdir. En çok kullandıkları sosyal medya ağları sırasıyla Facebook, Mesenger, WhatsApp, Instagram, YouTube, Twitter, Tumblr ve Spotify olduğu anlaşılmıştır. Öğrencilerin %83'ü her gün bir kereden fazla, %12.8'i ise her gün bir kere sosyal medyaya girdiklerini belirtmişlerdir. Sosyal medya platformlarında günlük ortalama ne kadar zaman geçirdiği sorulan katılımcıların %50.9'u ($n=239$) 1-3 saat arası, %22.8'i ($n=107$) 1 saatten az, %21.7'si ($n=102$) 4-6 saat arası ve %4.7'si ($n=22$) 7 saat ve üzeri şeklinde cevap vermiştir. Bölüm değişkenine göre incelendiğinde katılımcıların %25.3 çoğunluğunun PDR, %22.1'inin Matematik Öğretmenliği, %16.8'inin BÖTEB olduğu ve tüm katılımcıların %26.8'ini oluşturan mezun öğrenci grubundaki katılımcıların yer aldıkları görülmüştür.

Ölçeğin geçerlik çalışması

Yapı geçerliğinin test edilmesinde faktör analizi, yakınsal geçerlik, uzaksal geçerlik, ayırt edici geçerlik, karşıt gruplar geçerliği ve güvenilirlikten dolayı geçerliği artıran bir faktör olarak içtutarlılığın kontrol edilmesi sayılabilir (Başol, 2016). GSMKÖ'nün yapı geçerliğini test etmek için yapılan Temel Bileşenler Analizi (TBA) yapılmıştır. Faktör yapısını görsel olarak ortaya koyan yamaç eğrisi grafiği (screeplot) Şekil 2'de sunulmuştur.

Şekil 2. Yamaç eğrisi grafiği (ScreePlot).

Şekil 2'ye göre GSMKÖ iki faktörlüdür ancak ilk faktörden sonraki ani düşüş tek boyuta işaret etmekte bu da toplam puan elde edilebileceğini ortaya koymaktadır. Varimax rotasyon sonucu Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Genel Sosyal Medya Kullanımı Ölçeği Maddelerinin Dik (Varimax) Döndürme Sonuçları

Madde No	Faktör-1	Faktör-2
5) Diğer insanlarla iletişimimi çoğunlukla sosyal medya aracılığıyla kurmayı tercih ederim.	.803	.062
4) Sosyal medyaya bağlanamadığım zamanlarda gergin olurum.	.765	.152
6) Sosyal medya sosyal ilişkilerimde önemli bir rol oynar.	.707	.216
2) Keşke herkes iletişim kurmak için sosyal medyayı kullansa.	.703	.056
1) Sosyal medyaya bağlanamadığım zamanlarda arkadaşlarımla bağlantımın koptuğunu hissediyorum.	.680	.133
3) Sosyal medyayı hiç kullanamadığım durumlarda hayal kırıklığı yaşıyorum.	.661	.337
9) Sosyal medya kullanmak günlük yaşamımın rutin bir parçasıdır.	.234	.782
7) Sosyal medya hesabımı kontrol etmekten hoşlanırım.	.270	.775
8) Sosyal medya kullanmayı sevmiyorum.	-.016	-.686
10) Başkalarının sosyal medya paylaşımlarına cevap veririm.	.104	.669
Özdeğerler	4.033	1.567
Açıklanan Varyans	40.331	15.67
Toplam Açıklanan Varyans		56.001

Tablo 1'de de görüldüğü üzere TBA'ya göre toplam varyansın %56'sını açıklayan, öz değeri birin üzerinde iki faktör olduğu görülmüştür. Varimax rotasyon tekniği sonucunda, iki alt boyut altında toplanan 10 maddelik bir ölçek elde edilmiştir.

Sosyal bütünleşme ve duygusal bağlantı boyutunu ifade eden altı madde ve sosyal rutinlerle bütünleşme altboyutu altında yer alan dört maddeye ait faktör yükleri ve betimsel istatistikler Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2. Sosyal Bütünleşme ve Duygusal Bağlantı Alt Boyutu Maddeleri ve Faktör Yükleri

Madde	Faktör Yükü	$\bar{X}$	SD	Ortak Varyans	Madde- Toplam Kor.
5) Diğer insanlarla iletişimimi çoğunlukla sosyal medya aracılığıyla kurmayı tercih ederim.	.803	2.13	1.75	.648	.598
4) Sosyal medyaya bağlanmadığım zamanlarda gergin olurum.	.765	2.15	1.03	.608	.724
6) Sosyal medya sosyal ilişkilerimde önemli bir rol oynar.	.707	2.48	1.04	.546	.727
2) Keşke herkes iletişim kurmak için sosyal medyayı kullansa.	.703	2.06	.891	.498	.742
1) Sosyal medyaya bağlanmadığım zamanlarda arkadaşlarımla bağlantımın koptuğunu hissediyorum.	.680	2.12	.964	.481	.734
3) Sosyal medyayı hiç kullanmadığım durumlarda hayal kırıklığı yaşıyorum.	.661	2.53	1.08	.550	.723

Tablo 2’de görüldüğü üzere Sosyal Bütünleşme ve Duygusal Bağlantı alt boyutunda yer alan maddelerin faktör yükleri .803 ile .661 arasında değişmektedir.

Ölçeğin ikinci alt boyutu olan sosyal rutinlerle bütünleşme altboyutu için faktör yükleri ve betimsel istatistikler ise Tablo 3’te sunulmuştur.

Tablo 3. Sosyal Rutinlerle Bütünleşme Alt Boyutu Maddeleri ve Faktör Yükleri

Madde	Faktör Yükü	$\bar{X}$	SD	Ortak Varyans	Madde- toplam Kor.
9) Sosyal medya kullanmak günlük yaşamımın rutin bir parçasıdır.	.782	3.49	1.08	.666	.742
7) Sosyal medya hesabımı kontrol etmekten hoşlanırım.	.775	3.52	1.08	.674	.744
8) Sosyal medya kullanmayı sevmiyorum.	-.686	2.36	.971	.471	.833
10) Başkalarının sosyal medya paylaşımlarına cevap veririm.	.669	3.07	1.09	.459	.761

Tablo 3’te görüldüğü üzere Sosyal Rutinlerle Bütünleşme alt boyutunda yer alan maddelerin faktör yükleri .669 ile .782 arasında değişmektedir.

Toplam puan almadan önce koyu renkle gösterilen sekizinci maddenin (Tablo 3) ters puanlanması gerekmektedir. GSMK ölçeğinden elde edilen yüksek puanlar yüksek düzeyde sosyal medya kullanma eğilimine işaret eder. Alınabilecek en yüksek puan 50 ve en düşük puan ise 10’dur. Puanların ortalaması 27.24, standart sapması 6.5 olarak bulunmuştur. On maddelik ölçekten 33 puan (ortalamanın 1SS üstü) ve üstü yüksek düzeyde, 21 puan (ortalamanın 1SS altı) ve altı düşük düzeyde ve 21-33 arası orta düzeyde (maksimum değer 50, minimum değer 10) sosyal medya kullanımı şeklinde yorumlanabilir. Altı maddelik sosyal bütünleşme ve duygusal bağlantı alt boyutu için ortalama değer 13.72 ve standart sapma 4.76 (maksimum değer 30, minimum değer 6) , 4 maddelik sosyal rutinlerle bütünleşme alt boyutu içinse aritmetik ortalama 13.52 ve standart sapma 2.95 (maksimum değer 40, minimum değer 4) şeklindedir.

Benzer ölçekler geçerliği

Ölçeğin benzer ölçekler dayanaklı geçerliğini sınamak üzere Sosyal Medya Kullanımlar ve Doyumlar Ölçeği (Akçay, 2011) kullanılmıştır ve elde edilen sonuçlar Tablo 4’te verildiği şekildedir.

Tablo 4. Genel Sosyal Medya Kullanımı Ölçeği Toplamı ve Alt boyutları ile Benzer Ölçekler Arası Pearson Korelasyon Kat Sayıları

GSMKÖ	Altboyut1. Sosyal Bütünleşme ve Duygusal Bağlantı	Altboyut 2. Sosyal Rutinlerle Bütünleşme	SMKD Ölçeği
GSMKÖ	.902**	.830**	.606**
Altboyut 1. Sosyal Bütünleşme ve Duygusal Bağlantı		.49**	.485**
Altboyut 2. Sosyal Rutinlerle Bütünleşme			.558**

Tablo 4 incelendiğinde GSMK Ölçeğinin alt boyutlarının birbiriyle ve ölçeğin tamamıyla ilişkili olduğu, Sosyal Medya Kullanımı ve Doyumlar Ölçeği ile ölçeğin ve altboyutlarının ilişkili olduğu görülmüştür. Sonuçlar iki alt boyutun birbiriyle düşük düzeyde ilişkili olduğunu, dolayısıyla farklı tutumları ölçtüğünü ortaya koymaktadır.

Ölçeğin güvenirlik çalışması

Güvenirlik analizleri için, Cronbach’s Alpha İçtutarlılık Katsayısı ve 137 öğrenciden iki hafta ara ile elde edilen veri üzerinden hesaplanan Pearson korelasyonu yoluyla test tekrar test güvenirliğine bakılmıştır. Sonuçlar Tablo 5’te verilmiştir.

Tablo 5. Genel Sosyal Medya Kullanımı Ölçeği Toplamı ve Alt Boyutları için Güvenirlik Katsayıları

	Cronbach's Alpha İç Tutarlılık Katsayısı	Test-Tekrar Güvenirliği
Genel Sosyal Medya Kullanımı	.830	.984**
Sosyal Bütünleşme ve Duygusal Bağlantı	.833	.966**
Sosyal Rutinlerle Bütünleşme	.740	.987**

Tablo 5'te görüldüğü üzere ölçeğin Cronbach Alpha katsayıları toplam puan ve altboyutlar için .83 ile .74 arasında bulunmuştur; bu değerler .70 kritik değerinin hayli üstündedir (Nunnally & Bernstein, 1994). Ölçeğin iki hafta arayla yapılan uygulamaları arası test tekrar test uygulaması arası Pearson Momentler Çarpımı korelasyon katsayısı da oldukça tatmin edici bulunmuştur. Belli bir zaman aralığında benzer sonuçlar vermesi mevcut sınav kaygısı ölçeğinin güvenilirlik temelli geçerliğine de katkı sağlayacaktır.

Alt boyut ortalamaları arasındaki farklar bağımlı gruplar t testi ile incelenmiş ve sonuçlar Tablo 6'da sunulmuştur.

Tablo 6. Genel Sosyal Medya Kullanım Ölçeği Toplam Puan ve Alt Boyutları Bağımlı Gruplar t-testi Sonuçları

	Ortalama Fark	t değeri
Genel Sosyal Medya Kullanımı	-.496	-4.593**
Sosyal Bütünleşme ve Duygusal Bağlantı	.007	.301
Sosyal Rutinlerle Bütünleşme	-.102	-2.19*

* p<.05, **p<.001

Tablo 6'da özetlenen 136 serbestlik derecesiyle alt boyutlar ve toplam puanda ilk ve ikinci uygulama arasındaki anlamlı farklar, ortalamaları karşılaştırılan puanların toplamda ve alt boyutlarda farklılaştığı şeklinde yorumlanabilir.

Doğrulayıcı Faktör Analizi Sonuçları

Doğrulayıcı Faktör Analizi sonuçları iki alt boyutlu yapıyı desteklemiştir (RMSE değeri= .071, $\chi^2 = 73.62$, sd= 34, Cmin/DF= 2.17). Uyum indeksleri(, NFI= .921, CFI= .955, IFI= .956, RFI=.895, GFI= .938) ise .90 ile .96 arasında tatmin edici düzeyde bulunmuştur.

Açımlayıcı Faktör Analizinde ortaya konan iki faktörlü yapı 233 katılımcıdan elde edilen veri üzerinden Onaylayıcı Faktör Analizi ile tek faktörlü yapıya karşı test edilmiştir. Analizlerde Maksimum Olasılık Modeli kullanılan analizden önce, ilk olarak madde bazında SPSS'te yapılan incelemeler doğrultusunda veride ± 1 sınırının dışında, bariz bir çarpıklık (-.97 çarpıklık katsayısı ile en yüksek değer ters madde olan Madde 8 için olmak üzere) olmadığı ortaya konmuştur. Ki-kare bağımsızlık testi ile tahmin edilen kovaryans matrisi gözlenen kovaryans matrisine karşı test edilmiş, χ^2/df oranı 2.17 olarak bulunmuştur. Literatürde göre bu oran 2 veya 3'ten düşük çıkmalıdır (Kline, 1998; Ullman, 2001). Jaccard ve Wan (1996) indekslerin dezavantajlarını sınırlamak üzere farklı sınıflarda yer alan fit indekslerinin kullanımını önermektedir. Bu bilgilerin ışığında mevcut araştırmada hem kesin (χ^2 , GFI, RMSEA ve AGFI) hem de göreceli uyum indekslerinin (NNFI ve CFI) kullanılmasına karar verilmiştir.

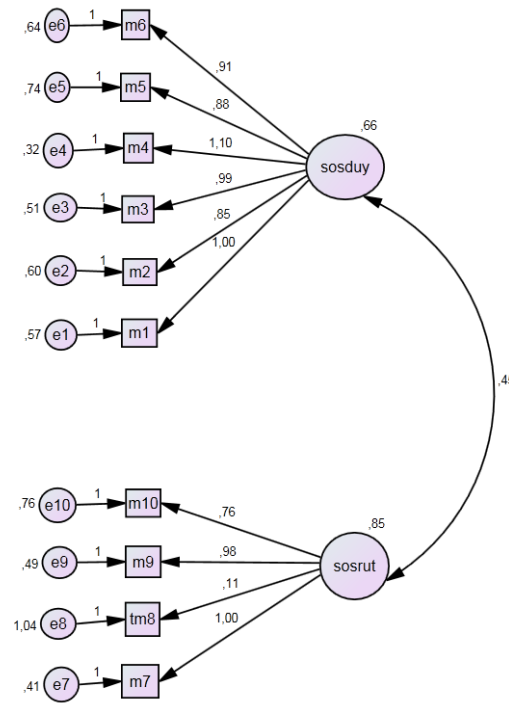
Model veri uyumunu değerlendirmek üzere bir dizi uyum indeksi gözden geçirilmiş ve sonuçlar tablo 7'de özetlenmiştir.

Tablo 7. Genel Sosyal Medya Kullanım Ölçeği Uyum Modelleri.

Model	χ^2/df	GFI	AGFI	NFI	IFI	RFI	RMSEA
2-faktör	2.17(34)	.938	.900	.921	.956	.895	.0710**
Tek-faktör	5.39 (35)	.849	.763	.797	.828	.739	.138**

p<.001**

Tablo 7'de görüldüğü üzere iki faktörlü model için göreceli ki-kare değeri (χ^2/df) istenildiği üzere 5'in altında (Cmin/DF= 2.17) bulunmuştur. Bu değer iki faktörlü modelin veriye daha iyi uyum sağladığını ortaya koymaktadır. Literatüre göre, NNFI ve GFI .90'ın, CFI .93'ün üzerinde olması mükemmel uyuma işaret etmektedir (Byrne, 1994). AGFI değerinin ise .95 ve olması gözetilmelidir (Hooper, Coughlan, & Mullen, 2008). Literatürde RMSEA değerinin .08 altında olması yeterli görülürken, .05 altının önerildiği görülmüştür (Byrne, 2001; Hu & Bentler; 1998). Mevcut ölçek için RMSEA değeri .07 ile yeterli düzeyde bulunmuştur. Tek faktörlü modelin uyum sağlamadığı da sonuçlar doğrultusunda ortaya konmuştur. GSMK Ölçeğini geliştiren araştırmacılar tarafından önerilen iki faktörlü modele ait yol diyagramı Şekil 3'te verilmiştir.

Şekil 3. İki faktörlü Genel Sosyal Medya Kullanım Ölçeği Yol Diyagramı

Şekil 3'te görüldüğü üzere Genel Sosyal Medya Kullanımı Ölçeği için iki faktörlü bir yapı önerilmektedir ve uyum değerleri kabul edilebilir sınırlar içerisinde. Ayrıca araştırma sürecinde elde edilen bulgular, Genel Sosyal Medya Kullanımı Ölçeğinin Türk öğrencilerinin sosyal medya kullanım düzeylerini ölçmede kullanılabilecek geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğunu ortaya koymaktadır.

4. Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Bu araştırmada maddelerinde Facebook ifadesini içeren ve Jenkins-Guarnieri, Wright, ve Johnson tarafından 2013 yılında geliştirilen ölçek genel olarak sosyal medya kullanım düzeyini ölçecek şekilde tekrar düzenlenmiş, bu amaç doğrultusunda Türkçeye tekrar uyarlanmış, geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılmıştır. Orijinal çalışmada olduğu gibi 10 maddelik iki faktörlü bir yapıya ulaşılmıştır. Temel Bileşenler Analizi, toplam varyansın % 56'sını açıklayan, ortak varyans değerlerinin tüm maddeler için .40 kritik değerin üstünde olduğu, 10 maddenin iki alt boyutlu bir yapı (%40 ilk alt boyuttaki 6 madde için ve %15.67 ikinci alt boyuttaki dört madde için olmak üzere) ortaya koymuştur. Doğrulayıcı faktör analizi sonuçlarından elde edilen uyum indeksleri bu sonucu tasdik etmiştir. Sonuç olarak Genel Sosyal Medya Kullanım Düzeyi Ölçeği iki boyutlu aynı yapıyı ölçen bir ölçektir. Toplam puan ile çalışıldığında ters olarak kodlanması gereken, negatif ayırt edici 8. maddeye dikkat edilmesi gerekmektedir.

Güvenirlik analizleri için, Cronbach's Alpha İçtutarlılık Katsayısı ve 137 öğrenciden iki hafta ara ile elde edilen veri üzerinden hesaplanan Pearson korelasyonu yoluyla test-tekrar test güvenilirliğine bakılmış, sonuçların tatmin edici düzeyde olduğu görülmüştür. Alt boyut ortalamaları arasındaki farklar bağımlı gruplar t testi ile incelenmiştir. Alt boyutlar ve toplam puanlarda %27'lik alt-üst grup karşılaştırmalarında bağımsız gruplar t testi sonuçlarında alt boyutlar arası farkın anlamlı olması her faktörün farklı bir boyuta işaret ettiğinin bir diğer göstergesidir. Sonuçlar iki alt boyutun farklı yapıları işaret ettiğini ortaya koymaktadır.

Ölçeğin benzer ölçekler dayanaklı geçerliğini sınamak üzere Sosyal Medya Kullanımlar ve Doyumlar Ölçeği (Akçay, 2011) kullanılmıştır. Sonuçlar GSMK Ölçeğinin alt boyutlarının birbiriyle ve ölçeğin tamamıyla ilişkili olduğunu, SMKÖ Ölçeği ile GSMK ölçeğinin ve alt boyutlarının ilişkili olduğu görülmüştür. Sonuçlar iki alt boyutun birbiriyle düşük düzeyde ilişkili olduğunu, yani farklı tutumları ölçtüğünü ortaya koymaktadır.

Sosyal medya kullanım düzeyine yönelik hazırlanan çoğu ölçme aracı spesifik olarak facebook (Alikılıç, Gülay ve Binbir, 2014; Çakar ve Yanlıç, 2014; Çalışır, 2015; Kocabaş, 2016; Öz, 2014; Özdemir, 2015; Taşdelen ve Çataldaş, 2017; Tavşanlı ve Akaydın, 2017), instagram (Aslan ve Ünlü, 2016; Can, 2017; Kırık ve Yazıcı, 2017; Yeniçiktı, 2016), Twitter (Elbaşı, 2015; Kayahan, Sergin ve Diri, 2013; Kocabaş, 2016; Özel, 2014; Özçetin ve Özçetin, 2015; Taşdelen ve Çataldaş, 2017; Tavşanlı ve Akaydın, 2017) gibi birer sosyal medya ağlarına yönelik geliştirilmekte ya da uyarlanmaktadır.

Elde edilen sonuçlar doğrultusunda geçerli ve güvenilir, genel sosyal medya düzeyini ölçebilen, madde sayısı yönünden uygulanması kolay bir ölçme aracı literatüre kazandırılmıştır. Bu araştırma genel anlamda bir sosyal medya kullanım düzeyini ölçecek, geçerli ve güvenilir bir ölçme aracının alanyazına kazandırılması yönünden önem arz etmektedir. Araştırma sonuçları doğrultusunda şu öneriler ifade edilebilir:

- Günümüz eğitim öğretim süreçlerinde, öğrenenlere yaratıcılık, eleştirel düşünme, problem çözme gibi yirmi birinci yüzyıl becerilerinin kazandırılmasında sosyal medya önemli yer tutmakta olup; öğrenme-öğretme süreçlerinde aktif bir şekilde kullanılabilir. Dolayısıyla başlangıçta öğrenenlerin genel sosyal medya kullanım düzeylerinin geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı ile tespit edilmesi eğitimcilere bu yönde fayda sağlayacaktır.
- Öğrenen özellikleri ya da bireysel farklılıklar dikkate alındığında, öğrenenlerin ilgilerinin eğitim öğretim süreçlerine çekilmesi ve beklentilerinin karşılanmasının zorlaşması; öğrenenlerin ilgi, istek, dikkat ve motivasyonlarının artırılması sürecinde ön plana çıkmaktadır; yaşam boyu öğrenme süreçlerini desteklemesi ile de kullanımı yaygınlaşmaktadır. Yine bu süreçleri destekleyecek olan sosyal medyanın kullanım düzeyinin başlangıçta belirlenmesi ve eğitim öğretim faaliyetlerinin buna göre düzenlenmesi önerilmektedir.
- Teknoloji ya da sosyal medya bağımlılığı gibi psikolojik rahatsızlıklarla karşılaşmama adına sosyal medya kullanımına dönük kısıtlayıcı ve engelleyici tutumlar öğretmenler ya da ebeveynler tarafından en sık sergilenen davranışlar olarak görülmektedir. Bu süreçlerde kısıtlama yerine öğrencilerin kendi iç kontrol mekanizmalarının güçlendirme, bireysel sorumluluk duygularının geliştirme ve bilinçlendirme faaliyetleri yürütülebilir. Yine bu işlemler öncesi öğrencilerin genel sosyal medya kullanım düzeylerinin geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı ile tespit edilmesi gerekmektedir ki; bu araştırmada ortaya konan ölçme aracının kullanımı gayet pratik ve kolaydır.
- Genel sosyal medya kullanım düzeyi sosyal medya kullanımı ile ilişkili olabilecek diğer (yalnızlık, bağımlılık, özgüven eksikliği, antisosyal kişilik, sosyal kaygı, sosyal medya kullanım amacı, sosyal medya bozukluğu, sosyal medya tutumu gibi) değişkenlerle birlikte kullanılarak bireyi sosyal medyayı kullanmaya iten nedenler araştırılabilir.

Kaynakça

- Akçay, H. (2011). Kullanımlar ve doyumlar yaklaşımı bağlamında sosyal medya kullanımı: Gümüşhane Üniversitesi üzerine bir araştırma. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, 33, 137-162.
- Akın, A., Özbay, A. ve Baykut, İ. (2015). Sosyal Medya Kullanım Ölçeğinin Türkçe formunun geçerlik ve güvenilirliği. *Journal of International Social Research*, 8(38), 628-633.
- Aksak, M. (2017). Farklı lise türlerine devam eden lise öğrencilerinin sosyal medyaya ilişkin tutumları ile yalnızlık düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi (Gaziosmanpaşa ilçesi örneği), Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Alkış, Y., Kadirhan, Z. Ve Şat, M. (2017). Development and validation of Social Anxiety Scale for Social Media Users. *Computers in Human Behavior*, 72, 296-303.DOI: 10.1016/j.chb.2017.03.011.
- Alikılıç, Ö., Gülay, G. ve Binbir, S. (2014). Kullanımlar ve doyumlar yaklaşımı çerçevesinde facebook uygulamalarının incelenmesi: Yaşar Üniversitesi öğrencileri üzerine bir araştırma. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, 1(37), 40-67, E-ISSN: 2147-4524.
- Aslan, P. (2011). Halkla ilişkilerde yeni eğilimler: sosyal medya. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Aslan, A. ve Ünlü, D. G. (2016). Instagram fenomenleri ve reklam ilişkisi: instagram fenomenlerinin gözünden bir değerlendirme. *Maltepe Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 3(2), 41-65.
- Atadil, H. A. (2011). Otel işletmelerinde sosyal medya pazarlaması: Turizm tüketicilerinin sosyal paylaşım sitelerine ilişkin algıları üzerine bir alan çalışması. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Turizm İşletmeciliği A.B.D. Turizm İşletmeciliği Bölümü, İzmir.
- Atalay, R. (2014). Lise öğrencilerinin sosyal medyaya ilişkin tutumları ile algıladıkları sosyal destek düzeyleri arasındaki ilişki (Bahçelievler ilçesi örneği). Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Başol, G. (2018). Eğitimde ölçme ve değerlendirme. Genişletilmiş 5. Baskı. Ankara: Pegem.
- Bat, M. (2012). Dijital platformda sosyal medyanın stratejik kurumsal iletişime etkisi. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Boran, P. (2015). Sosyal medya tarihçesi. <http://usmed.org.tr/blog/page/3/> adresinden 08.08.2018 tarihinde erişilmiştir.
- Byrne, B. M. (2001). Structural equation modeling with Amos: Basic concepts, applications and programming. Hillsdale, NJ: Erlbaum.
- Byrne, B. M. (1994). Structural equation modeling with EQS and QS/Windows. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Can, L. (2017). Sosyal medya pazarlaması kanalı olarak instagram da algılanan sürü davranışı ve satın alma niyeti. *Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi*, 59, 208-220.
- Costello, A. B., & Osborne, J. W. (2005) Dream interpretation: As a psychotherapeutic technique. UK: Radcliffe.
- Çakar, M., & Yanlıç, Ö. (2014). Kişilerarası iletişimin facebook'ta değişen yüzü: Facebook'ta arkadaşlıkla gelen örtülü takip (Fırat Üniversitesi İletişim Fakültesi Örneği). *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 2(3), 224-244.
- Çalışır, G. (2015). Kişilerarası iletişimde kullanılan bir araç olarak sosyal medya: Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi öğrencilerine yönelik bir araştırma. *Humanities Sciences*, 9(6), 115-144.
- Elbaşı, G. Y. (2015). Sosyal medyada pazarlama: sosyal medyada kullanıcı motivasyonunun üniversite öğrencilerinin sosyal medya pazarlama algısına ilişkin bir uygulama. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Ticaret Üniversitesi, İstanbul.
- Hooper, D., Coughlan, J., & Mullen, M. (2008). Structural Equation Modelling: Guidelines for determining model fit. *Electronic Journal of Business Research Methods*, 6(1), 53-60.
- Hu, L., & Bentler, P.M. (1998). Fit indices in covariance structure modeling: Sensitivity to under parameterized model misspecification. *Psychological Methods*, 3, 424-453.
- IBM Corp. Released 2013. IBM SPSS Statistics for Windows, Version 22.0. Armonk, NY: IBM Corp.
- IBM Corp. Released 2012. IBM Amos for Windows, Version 21.0. Armonk, NY: IBM Corp.

- İçirgin, Ö. (2018). Üniversite öğrencilerinin sosyal medya kullanım alışkanlıkları ve motivasyonları. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- İşlek, M. S. (2012). Sosyal medyanın tüketici davranışlarına etkileri: Türkiye'deki sosyal medya kullanıcıları üzerine bir araştırma. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Karamanoğlu Mehmet Bey Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Karaman.
- Jaccard, J., & Wan, C. K. (1996). LISREL approaches to interaction effects in multiple regression. Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- Jenkins-Guarnieri, M. A., Wright, S. L., & Johnson, B. (2013). Development and validation of a social media use integration scale. *Psychology of popular media culture*, 2(1), 38.
- Kalaycı, Ş. (2010). SPSS uygulamalı çok değişkenli istatistik teknikleri. Ş. Kalaycı (Ed.) Faktör Analizi (ss. 321-334). Ankara: Asil Yayıncılık.
- Kayahan, D., Sergin, A. ve Diri, B. (2013, April). Determination of TV programme ratings by Twitter. In Signal Processing and Communications Applications Conference (SIU), 2013 21st (pp. 1-4). IEEE.
- Kline, R. B. (1998). Principles and practice of Structural Equation Modeling. New York: The Guilford Press.
- Kırık, A. M. ve Yazıcı, N. (2017). Instagram örneği üzerinden sosyal medyada hikâye anlatıcılığı. *Erciyes Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi*, 5(2), 82-99.
- Koçabaş, İ. (2016). Halkla ilişkiler aracı olarak sosyal medya: Arçelik ve Bosch markalarının kurumsal Facebook ve Twitter hesapları üzerine bir inceleme. *Selçuk İletişim*, 9 (2), 69-91.
- Koçak, N.G. (2012). Bireylerin sosyal medya kullanım davranışlarının ve motivasyonlarının kullanımlar ve doyumlar yaklaşımı bağlamında incelenmesi: Eskişehir'de bir uygulama. Yayınlanmamış doktora tezi. Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Korucu, A. T. ve Usta, E. (2017). Sosyal Medya Öğretmen-Öğrenci Etkileşimi Ölçeğinin geliştirilmesi. *İlköğretim Online*, 16(1), 197-216.
- Nunnally, J. C., & Bernstein, I. H. (1994). Psychometric theory (3rd ed.). New York: McGraw-Hill.
- Otrar, M. ve Arın, F. S. (2013). Öğrencilerin sosyal medyaya ilişkin tutumlarını belirlemeye yönelik bir ölçek geliştirme çalışması. 7. Uluslararası Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Sempozyumunda sunulan bildiri. Atatürk Üniversitesi, Erzurum.
- Otrar, M. ve Arın, F. S. (2015). Öğrencilerin sosyal medyaya ilişkin tutumlarını belirlemeye yönelik bir ölçek geliştirme çalışması. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 4 (1), 391-403, ISSN: 2146-9199.
- Oz, M. (2014). Sosyal Medya Kullanımı ve Mahremiyet Algısı: Facebook kullanıcılarının mahremiyet endişeleri ve farkındalıkları. *Journal of Yasar University*, 35(9), 6245-6254.
- Özçetin, D. ve Özçetin, B. (2015). Polis ve Sosyal Medya: Türkiye'de İl Emniyet Müdürlüklerinin Twitter Kullanımı. *Folklor/Edebiyat*, 83, 19-48.
- Özdemir, Z. (2015). Sosyal medyada kimlik inşasında yeni akım: Özçekim kullanımı. *Maltepe Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 2(1), 112-131.
- Özel, E. K. (2014). Çalışanların Twitter kullanımının, kurum imajına etkisi: Türkiye'de bir anket çalışması. *Journal of Yaşar University*, 9(35), 6138-6158.
- Pretti, M. (2009). Use of social networking in a linguistically and culturally rich India. *The International Information & Library Review*, 41(3), 129-136.
- Sarıçam, H. ve Adam Karduz, F. F. (2018). Sosyal Medya Kullanım Bozukluğu Ölçeği'nin Türk kültürüne uyarlanması: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Eğitimde ve Psikolojide Ölçme ve Değerlendirme Dergisi*, 9,116-135. doi: 10.21031/epod.335607.
- Savcı M, Ercengiz M ve Aysan F. (2018). Ergenlerde Sosyal Medya Bozukluğu Ölçeği'nin Türkçe uyarlaması. *Arch Neuropsychiatry*, 55, 248-255, <https://doi.org/10.5152/npa.2017.19285>.
- Sunden, J. (2003). Material virtualities. New York: Peter Lang.
- Şahin, C., & Yağcı, M. (2017). Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği-Yetişkin Formu: Geçerlilik ve güvenirlik çalışması. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 14(1), 523-538.
- Şişman-Eren, E. (2014). Sosyal Medya Kullanım Amaçları Ölçeğinin geliştirilmesi ve bazı kişisel değişkenlere göre incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi [Hacettepe University Journal of Education]*, 29(4), 230-243.
- Taşdelen, B. ve Çataldaş, İ. (2017). Üniversite öğrencilerinin sosyal medya ve mahremiyete yönelik görüşleri: Işık University örneği. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 5(2), 826-844.
- Tavşanlı, Ö. F. ve Akaydın, B. B. (2017). Sınıf öğretmenlerinin bakış açısıyla sosyal medya okuryazarlığı. *Journal of International Social Research*, 10(48), 517-528.
- Tekayak, H. V. (2017). Ak-Tek Sağlıkta Sosyal Medya Kullanımı Ölçeği'nin geliştirilmesi ve aile hekimlerinin sosyal medya kullanımlarının kişisel ve mesleki gelişimlerine etkilerinin değerlendirilmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi, Adana.
- Tutgun-Ünal, A. (2015). Sosyal medya bağımlılığı: Üniversite öğrencileri üzerine bir araştırma. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Tutgun-Ünal A. & Deniz, L. (2015). Development of the Social Media Addiction Scale. *Online Academic Journal of Information Technology*, 6(21), 51-70. doi: 10.5824/1309-1581.2015.4.004.x.
- Ucun, K. (2012). Meslek yüksekokulu öğrencilerinin sosyal ağlardan Facebook'u genel ve mesleki eğitimde kullanım amaçları. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Sakarya Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- Ullman, J. B. (2001). Structural equation modeling. In B. G. Tabachnick & L. S. Fidell (2001). Using Multivariate Statistics (4th ed & pp 653- 771). Needham Heights, MA: Allyn & Bacon.

- Ulucan, N., C. (2016). Online satış platformlarında müşteri ilişkileri yönetiminin performansa etkisi üzerinde sosyal medya kullanımının rolü: Sosyal müşteri ilişkileri yönetimi (sosyal crm). Yayınlanmamış doktora tezi. T.C. Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı, İstanbul.
- Vural, Z., & Bat, M. (2010). Yeni bir iletişim ortamı olarak sosyal medya: ege üniversitesi iletişim fakültesine yönelik bir araştırma. *Journal of Yasar University*, 5(20), 3348-3382
- Yeniçifti, N. T. (2016). Hakla ilişkiler aracı olarak instagram: sosyal medya kullanan 50 şirket üzerine bir araştırma. *Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi*, 9(2), 92-115.